СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

Рік LIII. Ч. 202. Ню Йорк і Джерзі Сіті, субота, 13. жовтня 1945. No.202. New York and Jersey City, Saturday, October 13, 1945. Vol.LIII

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 THREE CENTS in the United States of America.

ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS elsewhere.

ПЕРША ПОДАТКОВА ЗНИЖКА ЗА ОСТАННИХ 16 РОКІВ

В палаті репрезентантів у Вашингтоні принято законопроект, яким пропонується зменшити податки в 1946 році на суму $5,530,000,000. Було 343 голоси за зменшення, а 10 проти. Якщо проект перейде ще й в сенаті й буде підписаний президентом та стане тим самим законом, то в наступному році буде цілком звільнених від податку 12 міліонів осіб, що цього року платять податок. Інші платитимуть зменшений податок. Це відноситься до осіб, бизнесів і корпорацій. Назагал думають, що якщо край має розвинути всю свою промислову та бизнесову силу, то треба буде ще далі зменшати податки, а рівночасно щадити на видатках в урядовім апараті. Дехто ще додає, що американці мусять теж змінити свій спосіб думання, що витрачування грошей приносить добробут. Справи маються якраз навпаки. Витрачування викликує нужду.

УКРАЇНЕЦЬ — ІНСПЕКТОР ШКІЛ.

В. І. Сарчук, канадійський українець, зістав іменований манітобським урядом інспектором публичних шкіл. Є він першим українцем у Манітобі, що зістав назначений на це відповідальне становище. Відомий теж і з участи в українському життю. Про нього пишуть, що в громадській та шкільній праці його ціллю було: виховувати українську молодь на добрих українців і добрих канадійців. Він учителював 20 років.

СМІХ І ПРАВДА!

Нюйорське „Новое Русское Слово" з 6. жовтня б. р. помістило оголошення „Храма св. Кн. Ольги" з Ню Бронсвик, в якому взивається прибути на „Престольний Празник в честь і славу св. Ольги", що „з простої сільської дівчини" стала княгинею над „Русскою Землею". Далі кажеться, що будуть там молитись „за здоровля і спасіння, та не 16 советських республик, а за единий, неділимий, русский нарід, Великої, Малої, Білої та Червоної Руси", бо так молитись передали „нам" у заповіті наші предки-малороси на Переяславській Раді, 8. січня 1654 року"...

НОВІ СОВЕТСЬКІ ҐЕНЕРАЛИ.

Звертають увагу на те, що Совети далі держать величезну армію, та що від літа цього року іменовано там до 500 нових ґенералів.

ДО 30 УКРАЇНСЬКИХ УЧИТЕЛІВ.

Стільки є їх у школах міста Винипегу, згідно з тим, що подає „Канадійський Фармер" при чому вичислює прізвища.

До цього додамо, що статистика учителів українського походження, що находиться в книжці Н. І. Гунчака „Кенедієнс оф Юкрейніен Ориджин", нараховує в цілій Канаді 1,313 учителів українського роду, 760 мужчин і 553 жінок.

„СОНҐ ОФ ДИ ДНІПЕР".

Під таким наголовком видала фірма „Рой Поблишерс" книжку, яку написав Зельман Шнігур. Ця фірма видає постійно в англійській мові книжки про Польщу, чи з польської літератури. В книжці є опис жида, що виріс над Дніпром, в селі Шклі, звідки втік з страху перед погромами, організованими царською „чорною сотнею". Та деб він не жив — в Голяндії, Швайцарії, Франції, Бельгії, чи Америці — у його памяті ліси, лани і шум Дніпра, як і жаль за життям отих дрібних жидівських купців і ремісників в Шклі, з яких він вийшов. Гарно описаний „Дніпро на весні", як він ломить леди і зриває зимові окови.

ЯК НЕ РОБИТИ ПРОПАҐАНДИ.

Скільки можна пошкодити нерозумною пропаґандою, видно тепер найкраще на музичній штуці „Польонез", що її виставляють в Ню Йорку на Бродвею. Виступає там славний польський співак Ян Кепура та його жінка, Марта Єґерт, що свого часу виступала у фільмі. В тій штуці мали віддати пошану великому польському патріотови Тадееви Косцюшці, що вславився теж і в Америці в часі її боротьби за незалежність. Знов музику до неї взяли з творів славного польського композитора Шопена. Та вислід з цього такий, що уся нюйорська критика, і то без виїмку, просто згнобила виставу, заявляючи, що вона не принесла чести ні Косцюшці, ні Шопенови, дійсно великим людям, а то через дурне лібретто, кепських співаків і гнилу атмосферу, якою повіває з цілої вистави. Був це, пише один з критиків, карнаваловий ярмарок, тому так дуже треба якоїсь Ліґи Охорони Померлих Композиторів, щоб нездари не могли надуживати таких безсмертних творів як Фридриха Шопена. Інші кажуть, що

В ЯПОНІЇ МАЄ ЗАПАНУВАТИ ДЕМОКРАТІЯ, КАЖЕ МЕКАРТУР

ТАБОРОВИЙ ДУХОВНИК БЛАГАЄ ПОМОЧІ!

До „Свободи" переслав американський вояк українського роду листа з одного з таборів для біженців в Німеччині під американською окупацією. В листі пише о. Михайло Ганкевич, з Стриганець коло Єзуполя, що він є духовником українського табору, що там находиться до 1,500 українців з Галичини і Великої України, та що доконче треба зимового одіння, бо зима йде, а його ніхто не має. Просить звернутись до якоїсь інституції, щоб їх поратувала. Священик цей є в таборі з родиною, з жінкою і шестеро дітьми.

З НІМЕЧЧИНИ НАЗАД В УКРАЇНУ.

В Німеччині знайдено, як подають советські звідомлення, 300 вагонів електричного устаткування великої Дніпровської електричної станції Це тепер привозять назад на Запоріжжя і вживають для відбудови станції. Устаткування заграбали німці в часі окупації України.

З ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ.

Советські джерела подають, що у Львові пущено в рух фабрику скла та закінчується будова текстильної фабрики. В Золочівським районі відновлюється добування вугілля.

„ГОПАК" В БЕРЛІНІ.

В Берліні виступав хор червоної армії з танцюристами. Вистави приглядались у великому числі теж і американські вояки. Зачалась вона, як описують, піснею про Сталіна. В програму ввійшов теж виступ українських танцюристів, що відтанцювали „Гопака".

ВИЛАПУЮТЬ ВЛАСОВЦІВ.

З Парижа подають, що там советські агенти за згодою поліції вже вилапали і відставили до Советів майже всіх „русских", чи там „советських" горожан. Пишуть, що многі ховались по закамарках під іншими іменами і з пашпортами інших держав, та їх советські агенти віднайшли. Між тими, що ховались, було найбільше тих, що служили в армії советського ґен. Власова, що то був перейшов на німецький бік.

Косцюшко та Шопен в гробах перевертаються відколи на Бродвею зявилась ось та штука — „Польонез".

Ген. Доглес МекАртур предложив японському премієрови Шідегарі програму демократизації японського політичного й громадського життя. Це вважають за „Велику Хартію" Японії. В тій програмі є такі точки: признання права голосовання японським жінкам; заохота до організування робітничих юній; переміна виховної системи в ліберальнім дусі; знесення тих тайних органів, при помочі яких уряд контролював ціле життя японського жителя, його діяння і думки, а це означає повну свободу слова, преси, зібрання і т. п.; усунення економічних оков і того всього, що звязане з реґіментацією і насильними методами правління.

МОГИЛА СОШЕНКА.

Хто, знаючи життепис Шевченка, не знає Івана Сошенка, що то перший зустрів був припадково молоденького Тараса в ночі в Літнім Саді в Петербурзі, як він змальовував статуї? Його могила, яку відновляють, є в Корсуні, на Богуславськім кладовищі. Якби не він, то хто знає, що булоб з кріпаком Шевченком!

ВИТАЮТЬ „ПЯТИКОЛОННИКИ"

Так пише російська, нюйорська газета про тих, що витають православного архієпископа Алексія, прибувшого до Злучених Держав як висланник московського патріярха. З інших вістей виходить, що архієп. Алексієви наразі не везе з приєднанням російських православних церков з „Церквою-Матерею" у Москві.

ЧОГО НАЙБІЛЬШЕ ТРЕБА В ПАРИЖІ?

Тим, що висилають до Франції пакунки для еміґрантів чи біженців, доражують посилати товщ, мясні консерви, шоколяду, конфітури. Масло там те саме що — золото. Треба доконче теплої одежі.

НЕ ГОДЕН ЗРОЗУМІТИ!

Кирило Морза, що пише постійно в москвофільській ґазеті „Свет", не може ніяк зрозуміти, як „один батюшка" назвав його — „з роду православного християнина" — „безбожником" і „большевиком". „Свет" і Морза, хоч є церковники, але обороняють Советську Росію та її політику „возсоединенія Руси", а зокрема церковну політику, і є за те, щоби всі православні церкви в Америці підчинились московському патріярхови.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Голос розпуки, звернений до нас усіх

Американський вояк українського роду, що щойно прибув з Европи, привіз з собою повно листів з благаннями українських біженців, зверненими в сторону американських українців, щоб їх ратувати, щоб не попали у совєтські руки, а могли жити і далі працювати для добра українського народу. В однім з таких листів, написанім придніпрянцем спід Совєтів, читаємо, між іншим, таке:

* * *

Ми, Ваші брати, сидимо тут на землях, окупованих Америкою, Анґлією та Францією, і нізвідкіля жадної, найменшої допомоги не бачимо. Але не думайте, що нас бере нетерплячка швидче дістати ті трудові доляри, що Ви їх складаєте у високому духовому пориві... Основа Вашої нам допомоги повинна полягати в тому, щоб яким небудь чином добитися хоч будь яких прав для нас, бо ще людська громада ніколи не перебувала в такому страшному безправному становищі, в якому ми зараз перебуваємо. Гадаю, що про це уже до Вас якісь листи дійшли... В одному не сумнівайтесь — усе те щира правда, яка виходить з глибини щирого українського серця, смертельно занепокоєного долею соток тисяч українців, що опинились у безвихідному становищі.

Дорогі Брати! Коли Ви в дійсности хочете нам допомогти, то треба зробити ось що:

1. Якнайшвидше роспочати акцію, щоб вивезти нас з Европи, бо тут ми дуже близько большевиків і дуже муляємо їм очі. Може Америці та Анґлії незручно щось робити для нас, ворогів їхнього наймогутнішого союзника, так може б нами заопікувалась якась невтральна країна, чи що. Вам там видніше, що можна зробити, але робіть щось, бо приходять кінці.

2. Неодмінно треба, щоб сюди Ви приїхали самі, хоч два, хоч один чоловік, щоб відвідали найбільші осередки скупчення українців і зібрали потрібні відомості тут на місці. Ми чекали і чекаємо на Вас, починаючи з першого дня після приходу до нас американців... Нарешті таке ознайомлення з нашим положенням на місці можна поручити і якомусь військовому, або й чужому кореспондентові, що визнається на українській справі. Ви не уявляєте собі, як би піднісся наш дух, якби ми побачили таку людину тут у себе! А дух нам треба піднести. Я працював від приходу Американської Армії в Допомоговому Комітеті і добре знаю всі наші справи і наші болі. Тому і прямо кажу: Коли Ви, Брати, хочете нам допомогти, то дійте, поспішайте, бо вже у багатьох таборах у Баварії висять чорні прапори з білими літерами „S-O-S"! Так, спасайте нас, бо ми тонемо!..

Хапання на вулиці, викрадання окремих осіб, вивезення силоміць з мешкань до совєтських таборів, хапання робітників прямо з поля, де ті працюють у „баверів" — це річи звичайні. Ось 12. серпня 1945, у неділю, в місті Кемптен американські вояки прийшли забирати лягер „на батьківщину". Там було зареєстровано багато українців зі східної України і на них почали перше польовання. Але, між іншим, знайте і Ви, наші Брати, що тут, у цій еміґрації, немає східних і західних українців, а є тільки українці! Ми знаємо, що ми всі діти одної матери... Ми знаємо, що свідомих українців у Галичині після її „звільнення" у 1939 році большевики нищили не з меншим запалом, ніж вони це робили в східній Україні впродовж усього свого панування. А коли у Галичині залишилось відносно більше інтеліґенції, то це тому, що большевики були розрахували ту операцію на „пятирічку", а довелось їм пробути в Галичині всього два роки. Отже при всіх стахановських методах НКВД не встигло виконати програму до кінця. Та тепер НКВД, побачивши сотні тисяч ворогів, ясних і отвертих, що вислизнулись йому з рук, зброї не складе, поки матиме хоч найменшу можливість тих ворогів винищити. А звідки ті вороги походять, з Полтави чи з Перемишля, це їм, повірте мені, однаковісенько. Тому ми, східні й західні українці, вирішили, і то твердо, не виїздити до большевицького пекла ні за якими умовами. Хай буде смерть, але тут на місці, ніж там переносити страшні тортури, фізичні й моральні, а потім певну смерть. О, ми їх дуже добре знаємо! І ніякі обіцянки, що „батько Сталін" усе і усім пробачив, нас не піддурять. На зборах в одному українському таборі, коли совєтський старшина сказав, що „батюшка Сталін усім усе простив", піднявся один юнак, батьків якого заморд[у]вало НКВД в 1937 році, і сказав: „він нас простив, але МИ йому не прощаємо!". Цей юнак сказав те, що ми всі відчуваємо. Тому ми на нічиї прикази не повернемося додому, поки там сидять большевики. Хай нас, коли хотять, побють тут і повезуть Сталіну наше мясо, бо цей кровопийця ще не наситився тими міліонами українців, що він їх замучив голодом, в підвалах НКВД, так хай їсть ще й наше мясо, але живими нас не дістане... І не думайте, Брати, що це слова. Останніми днями за те багато тут українців заплатило життям, та наше рішення чинити опір через те не похитнулось, а тільки збільшилось. Брати! Як можете, ратуйте нас, бо пропадаємо. Перед нами чорна ніч. А нас тут кілька сот тисяч, а між ними найвидатніші українські вчені, фахівці, мистці, духівництво, лікарі, кооператори, ремісники, найсвідоміше селянство. А в тому повно молоді. Всі вони раді стати до праці.

Ручусь головою, що тут написана сама свята правда, та що під тим листом, зверненим до всіх наших Братів і Сестер, усіх наших орґанізацій та газет в Злучених Державах і Канаді, підписалась би ціла наша еміґрація...

В 15-ЛІТТЯ СМЕРТИ РЄПІНА.

У вересні минуло 15 років від смерти Іллі Рєпіна, славного російського маляра з українського роду. Помер на 87 році життя в Фінляндії, 29. вересня 1930 р. Залишив по собі понад 900 малюнків чи рисунків, з яких так добре відомими є такі картини як „Запорожці", „Гетьман", „Гопак", чи „Іван Грозний" або „Не ждали", в якій змальовував поворот засланих на Сибір. Рєпін, як відомо, відносився з надзвичайною повагою до Шевченка. Коли йому запропонували намалювати портрет реакціонера М. Н. Каткова, то він просто написав, що не може навіть уявити собі, якби міг портрет такої людини висіти в музеї з портретами таких людей як Шевченко, Турґенев, Некрасов. Царя Грозного змалював, як кажуть критики, як плюгавого вбивника. Через те якийсь час не було дозволено цей образ виставляти. Рєпін був людиною високих, моральних прикмет, що видно з таких його слів: Вірю в життя, що повне добра, правди і краси, а в першу чергу свободи і боротьби проти неправди, насилля, визиску і упереджень.

ЧОГО ТРЕБА: ПАМЯТНИКІВ ЧИ ХАРАКТЕРІВ?

Якась ґрупа польських вояків, що перебувають в Італії, задумали там виставити памятник Пілсудскому і вже оголосила конкурс на будову. Проти того пішов сильний протест. Протестуючі пишуть, що тепер не треба для слави мармурів, бронзу і памятників, бо вистарчають гроби поляглих героїв... За гроші, що їх мав би коштувати памятник, кажуть далі, треба дати стипендії молодим, ідейним студентам, або післати харчі та одяг для тих, що не піддаються Москві, хоч гинуть з голоду, холоду і переслідувань. Нині, кажеться далі, треба будувати не так залізні памятники, але залізні характери, щоб люди не гнулись перед першим, сильнішим, ворожим подувом, а мали сильну волю видержати і далі боротися за волю.

